

emény Zsigmond Társaságot (1876.) — s talán érdemes hozzátenni — az 1877-ben alakult soproni Frankenburg Kört is. Az irodalmi társaságoknak a század végén divattá váló felburjánzása napjainkba is átsugárzó, megfontolásra érdemes jelenség.

A tanulmánykötet végére csatolt közlemények sorában *Baróti Dezső* Juhász Gyula ismeretlen leveléhez fűzött rövid megjegyzése során megcsillogtatja azt az elemző készséget, melynek már másutt is tanúbizonyságát adta (pl. *Vörösmarty ábránd* szavának csattanós magyarázatával). *Pósa Péter* József Attilának Tetta-manti Bélához intézett levelét közli. A kötet *Péter László* Mészöly-bibliográfiával záródik.

A kiadvány jelentőségét fokozza, hogy a tanulmányok orosz és német nyelvű ki-

vonataik révén a külföld számára is hozzáférhetők.

A tanulmánygyűjtemény tartalmi értékéhez méltó a kiállítás. A delta papíron jól érvényesülnek a Szegei Nyomda tiszta szedésű, vékony metszésű betűi. Annál sajnálatosabb, hogy helyesírási, ill. sajtóhibák elég sűrűn bukkannak fel a magyar és idegen szövegben egyaránt (pl. 62, 72, 89, 93, 96, 112. stb.). Aligha menne a tanulmányok egyéni jellegének rovására, ha erőteljesebben érvényesülne a szerkesztés egységtudósága (pl. a hivatkozások azonos módú jelzésében vagy a kevésbé közismert rövidítések feloldásában, stb.).

A szegei olvasó feltétlen büszkeséggel lapozgatja a kiadványt, és komoly szellemi értékekkel gyarapodva várja mielőbbi folytatását.

BENKŐ LÁSZLÓ

Barátom a miniszter

Új magyar zenés vígjáték a Szegei Nemzeti Színházban

»Tudja azt, aki okos, hogy jó, ha a kezét mos.« — ezt a politikai és társadalmi felfogást vallja egyszerű Oktáv Delbois parlamenti büfés és Turcoigne márkis is. Más és más cél jegyében, s más eszközökkel is, de lényegében ugyanaz az elv tartja látszatra felszínen mindkettőjüket, az ütődött politikai szélhámost és az egyszerű, sokszor még gerinctelen francia kisémbert.

A »Barátom a miniszter« egyik legnagyobb érdeme éppen az a kitűnő rajz, amit erről a *kisemberről* kapunk. A mai Párizsnak, de egész Franciaországnak egyik legjellegzetesebb figurája ő: a kisémbert. Ott van mindenütt, s ma már egyre jobban hallatja szavát. Különböző köntösökben jelenik meg, lehet külvárosi órásmester, párizsi közalkalmazott, lyoni pénzbeszedő és parlamenti büfés is. Oktáv Delbois, a »Barátom a miniszter« főhőse — aki valóban szentül hiszi, hogy miniszter barátja van — ilyen tipikus francia kisémbert.

Magyar színpadokon az utóbbi években nem találkoztunk a francia kisémbert jellegzetes figurájával. Oktáv Delbois már egészen más, lényegesen nyitottabb szemű kisémbert, mint a polgári szokvány-vígjátékok tehetetlen, nevetséges hőse volt.

Oktávval már történik valami, s ennek a történésnek tudatos eszmei mondani-
valója van. *Hárs László* és *Romhányi*

József vígjátékának főhőse nem egy csupán önönmagáért beszélő, vagy esetleg öncélúan nevetető figura, hanem a társadalmi mozgásokban szervesen benne élő hús-vér alak.

A vígjáték szerzői a napjainkban is forrongó Párizs hangulatát igyekeznek éreztetni egy kocsmarendély körüli bonyodalom és két fiatal őszinte szerelmi történetének tükrében.

»Párizs, te szép! Szerelmes párom vagy. Szébb napom te benned várom csak, te légy az ifjú boldogság.« — éneklí a szép Juliette. S mi valóban izelítőt kapunk a becsületes franciáknak abból a mozgolódásából, ami egyúttal a szép Párizsért folyik, azért a szépért, melyben az egyszerű és dolgos kisémberek is megtalálhatják a maguk boldogságát.

Oktáv Delbois, a francia parlament büfése, kocsmát akar nyitni, negyvenéves álma azonban beleütközik az egyik tőkés csoport telek-spekulációs tervébe. A felső tízezer mesterkedései révén egyre jobban tornyosodnak az akadályok a kocsmá hivatalos megnyitása előtt. Oktáv, aki munkahelyén — a parlamentben — miniszterek és képviselők között mozog, azt hiszi, hogy ezek közül egy-kettő néki barátja.

A »jó kapcsolatok« kihasználásával akar protekciót szerezni a kocsmá megnyitáshoz. A miniszterelnök-jelöltnek — titkár-

nője tilalma ellenére is — ad különleges ökörszájsalátát, helyébe pedig ő kap néhány sort, melyben a márki támogatja Oktáv kérését.

Égészen más módon — a »kéz-kezet mos« mottó elvetve — akar az öreg segítségére lenni Pierre Lenoir, a nép körében közkedvelt kocsmai énekes, aki őszintén szerelmes Oktáv lányába, a szép Juliettebe. Sok bonyodalom után — melynek során lelepleződik a spekuláló tőkés-csoport, megbukik Oktáv »barátja«, a miniszterelnök, kiderül, hogy Pierre nem más, mint a forradalmi dalokat szerző és ezeket buzdító »le grand Bobot« — végre egymásé lehet a két szerelmes, s Oktáv Delbois is eldobja magát ősvi elveit és odaáll a fiatalok, a nép mellé.

A »Barátom a miniszter« nem nagyigényű, de műfajában feltétlenül sikeres alkotás. Amit mondani akar, az lényeges, sőt nevetetve, helyenként kinevetetve egyes visszasságokat, még tanítani is tud. S ez a nevetetés a szerzők egyik legnagyobb érdeme, mivel a vígjáték humora nem erőltetett, vagy mondvacsinált, hanem a legtöbb esetben kimondottan szellemes.

Bár a darab nagyigényű alkotás, de mivel eddig nem hallott új magyar vígjáték, különös gonddal és szeretettel kell az apró hibáit is feltárni. Ilyen például a darab feltűnő szerkezeti lazasága. Az egyes jelenet-sorok és felvonások nem kapcsolódnak szorosan egymáshoz, vagy pedig már előre ismertek, mivel feltűnően sok a visszatérő motívum. Oktáv már a második felvonás első képében kiutasítja a kocsmából Pierret, mondván, hogy oda soha többé vissza ne térjen. S most ahelyett, hogy a második felvonás harmadik képében — Pierre másodszori kidobásakor — valami újat produkálnának a szerzők, szinte szóról-szóra megismétlődnek az első esetben elhangzott mondatok. (Ezzel nem humorosabb, hanem csak unalmasabb lesz a kép).

Mind a szerkezeti lazaságnál, mind az egyes alakok megformálásánál bizonyos felületesség, túlzott kapkodás érezhető. Véleményem szerint *Hárs* és *Romhányi* egy kicsit elsiették a vígjáték megírását, kevés a műgond, több az apró következetlenség.

Pierre Lenoir, a népszerű Bobot képviseli (még hozzá *egyedül*) a forradalmi hangot. Minden vulgarizálástól mentes, hadd mondjam meg, hogy az ilyenfajta ábrázolást hamisnak, valószínűtlennek érzem. Ki is ez a Bobot? Forradalmi ér-

zelmű, külvárosi csapszékekben szereplő énekes. Tagja lehet-e a munkásosztályvezető forradalmi harcoknak? Igen. Vezetője is lehet? Nem. Elképzelhető-e, hogy napjaink Franciaországában, ahol a kapitalista országok közül a legforradalmibb, legöntudatosabb a proletáriátus, a parlament elé vonuló tüntetők ezreinek egyik vezetője, gitárral a kezében, Pierre Lenoir legyen? Nem, ez egyáltalán nem valószínű. A tipikusnak illetően való ábrázolása hamis, túlságosan leegyszerűsített, s az alap-konfliktus elsímítéséhez, »kilakozásához« vezet.

A vígjáték zenéjét *Fényes Szabolcs* szerezte. Dallamai az előadás ideje alatt feltétlenül szórakoztatóak, hangulatosak, de az utcára kiérve, hamar elfelejti őket a néző, nem tudnak »fűlbemászóak« lenni. S mivel a darab Párizsban játszódik, talán még jobban felhasználhatta volna *Fényes Szabolcs* a modern francia zene egyes motívumait.

A Szegedi Nemzeti Színház eredeti bemutatóként hozta színre a vígjátékot. Már a közönségsiker is bizonyítja, hogy jó az előadás; eleven, hangulatos, pergő ritmusú.

Versényi Ida rendezői munkájának legnagyobb érdeme a mértéktartás. Sehol sem engedi, hogy a »Barátom a miniszter« öncélú burleszkké váljon, kerüli a száz év óta »bevált«, olcsó nevetetési eszközöket, helyette inkább gazdag rendezői fantáziáját gyümölcsözteti. Nem tűr meg semmiféle — a valódi egyéniségtől távol álló — egyénieskedést, ízléstelenséget. Talán egyedül a mambó-táncnál kerül vissza öngólként a rendezői ötlet. A nézők nem kinevetik a táncot, hanem csak nevetnek rajta, s egyúttal pompásan szórakoznak. Ezzel a táncszatírával a rendező és koreográfus nem nevelő hatást ér el, hanem szinte negatív előjelű propagandát üzött.

S hogy a szegedi közönség olyan nagy szeretettel fogadta az új magyar vígjátékot, az érdem nem utolsó sorban a kitűnő színészek. Egészen kiváló alakítást nyújtott *Kormos Lajos* Turcoigne márki és *Décsy Györgyi* Clotilde vénkisasszony szerepében. *Kormos Lajos*, a »Warrenné mestersége«, a »Dél Keresztje«, a Sartre és Mérimée kamara-darabok prózai szerepei után, most egészen új oldaláról mutatkozott be, mághozzá kitűnően. Az ütődött politikust elsősorban tökéletes arc-mimikával, másodsorban jellegzetes mozgásával figurázza ki. Színészi teljesítménye fantázia-dús alkotó munka ered-

ménye. *Décsy Györgyi* játékát ragyogó komédiázó-készség, lényéből fakadó őszinte humor, de a humor mögül is elöbukkanó érző szív jellemzi.

A francia kisember jellegzetes figuráját, Oktáv Delboist, *Sugár Mihály* személyesíti meg. Nagy kedvvel, szerepe iránti őszinte szeretettel játszik, s a vígjáték szellemes humorának elsőrangú megszólaltatója. *Lakky József*, Favier csapos szerepében, kellemes meglepetés. Eltűnt játékából az öncélú komédiázás, levetkőzte a felesleges külsőségekből fakadó illusztrálást. Most is nevéttet, de ez a humor már őszinte belső érzésekből fakad. *Lakky József* művészi fejlődésében ez a szerep-felfogás kell, hogy a következő példa legyen. *Miklós Klára* ugyancsak a prózai színpadról ruccant át a zenés vígjáték területére. Yvettet, az ütődött márkai kurtizán-titkárnyőjét játssza. Kár, hogy helyenként túlságosan is látványos megjelenésével, bájos mosolyával nem tud eléggé visszatetszó lenni.

A »Barátom a miniszter« szerelmes párját, a vígjáték bonvivánját és primadonnáját *Kovács Gyula* és *Balogh Rózsa* játssza. Mindkettőjük alakítása *egészen* kedves, őszinte érzésekben gazdag, azonban *részleteiben* egy kicsit elma-

radnak az előadás hangulatától. *Kovács Gyula* ott is túl harsogó, ahol mint szerelmes férfi beszél, ahol udvarlónak kellene lennie. S általában egy kicsit kívülről, szinte »előkelő idegenként« keresi szerepét, s nem belülről igyekszik mind közelebb kerülni hozzá. *Balogh Rózsa* pedig néha az előadás kitűnő ritmusát töri meg. Nem elég fiatalos, temperamentumos a játéka. Se nem kacér, se nem szende, nem is pikáns, nem is naív, valahogy a természetesség és egyszerűség határán belül nem találja meg szerepe igazi hangját.

Fényes Szabolcs zenéjét — ami a színházi zenekarnak nem is annyira nehéz, mint inkább szokatlan feladatot jelentett — hiba nélkül szólaltatja meg a zenekar *Új József* fiatal karnagy lendületes, hangulatot teremtő vezényletével. A díszletek — különösen *Yvette* hálószobája — *Sándor Sándor*, a jelmezek *Bene Jánosné* és *Horváth Ferenc* munkáját dicsérik.

A »Barátom a miniszter« — a Szegedi Nemzeti Színház eredeti bemutatója — előadásról-előadásra három órás vidám, önfeledt szórakozást nyújt a szegedi nézőknek. Már magában ez a tény is igazolja a bemutató eredményességét, sikerét.

SÖMJÉN PÉTER